

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 1Svk/11/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8021200552
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 05. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jana Hatalová
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:8021200552.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky, ako kasačný súd, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Hatalovej, PhD., LL.M. (sudca spravodajca) a členov senátu JUDr. Mariána Fečíka a JUDr. Kataríny Cangárovej, PhD., LL.M. v právnej veci žalobcu (sťažovateľa) F. J., bytom Z. XX, XXX XX . Z., proti žalovanému Centru právnej pomoci, Kancelária Prešov, Masarykova 10, 080 01 Prešov, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. KaPO/9571/2021, ČRZ: 109677/2021 zo dňa 7. októbra 2021, v konaní o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 2S/49/2021-99 zo dňa 6. októbra 2022, takto

rozhodol:

- I. Kasačná sťažnosť sa z a m i e t a.
- II. Účastníkom konania sa právo na náhradu trov kasačného konania nepriznáva.

odôvodnenie:

I.
Priebeh a výsledky administratívneho konania

1. Žalovaný napadnutým rozhodnutím č. KaPO/9571/2021, ČRZ: 109677/2021 zo dňa 7. októbra 2021 podľa § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z. z.“) v spojení so zákonom č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (ďalej len „Správny poriadok“) a v spojení s Organizačným poriadkom Centra právnej pomoci nepriznal žalobcovi nárok na poskytovanie právnej pomoci v právnej veci o náhradu škody vo výške 2 469,49 Eur s príslušenstvom spôsobenú štátom pri výkone verejnej moci Okresným súdom Prešov, v konaní vedenom pod sp. zn. 15Csp/135/2018 a Okresným súdom Bratislava I ako registrovým súdom.

2. V rozhodnutí uviedol, že žalobca mieni podať žalobu o náhradu škody z dôvodu nesprávneho úradného postupu Okresného súdu Prešov a Okresného súdu Bratislava I ako registrového súdu. Žalovaný v napadnutom rozhodnutí uzavrel, že vec, s ktorou sa žalobca obrátil na Centrum právnej pomoci, je zrejme bezúspešná, preto už nebolo potrebné zaujať stanovisko k tomu, či žiadateľ spĺňa podmienku stavu materiálnej núdze a podmienku hodnoty sporu.

II.
Konanie na krajskom súde

3. Napadnutým rozsudkom krajský súd podľa § 190 Správny súdny poriadok (ďalej len S.s.p.) žalobu ako nedôvodnú zamietol.

4. Správny súd v prvom rade konštatoval, že nezdiala záver žalovaného o tom, že by námietky žalovaného uvedené v odôvodnení jeho žiadosti nesmerovali k tvrdeniu o nesprávnom úradnom postupe súdu v jeho veci, ale k spochybneniu samotného rozhodnutia Okresného súdu Prešov o zastavení konania zo dňa 17. apríla 2020. Uvedený záver nevyplýva ani z tvrdení žalobcu, ani z výkladu rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Cdo 115/2010 zo dňa 31. mája 2011 citovaného žalovaným. Z uvedeného rozhodnutia okrem záveru, ktorý si žalovaný osvojil, a teda že pri nesprávnom úradnom postupe „ide spravidla o postup, ktorý s rozhodovacou činnosťou nesúvisí“ vyplýva aj to, že „pre túto formu zodpovednosti je určujúce, že úkony tzv. úradného postupu samy o sebe k vydaniu rozhodnutia nevedú a ak je rozhodnutie vydané, bezprostredne sa v jeho obsahu neodrazí“. Z tohto hľadiska je nesprávnym úradným postupom súvisiacim s rozhodovacou činnosťou napríklad nevydanie či oneskorené vydanie rozhodnutia, prípadne nečinnosť štátneho orgánu či iné vady v spôsobe vedenia konania.“

5. Správny súd uviedol, že žalobcom namietaná skutočnosť, teda neprimeraná dĺžka konania okresného súdu, resp. viaceré obdobia nečinnosti okresného súdu v rámci konania vedeného pod sp. zn. 15C/135/2018, sa nijak nepremietla do rozhodnutia okresného súdu o zastavení konania a v jeho obsahu sa nijak bezprostredne neodrazila.

6. Podľa názoru správneho súdu žalobca nepochybne vo svojej žiadosti o právnu pomoc namietal oneskorené vydanie rozhodnutia a nečinnosť súdu, preto nie je dôvod spochybňovať predmet jeho zamýšľanej žaloby o náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 541/2003 Z. z.“) ako náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom. Žalovaný sa napriek tomu, že v prevažnej miere posúdil námietky žalobcu ako spochybňujúce zákonnosť rozhodnutia súdu o zastavení konania, venoval v časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia aj dôvodom zrejmej bezúspešnosti sporu žalobcu v prípade, ak by predmetom zamýšľanej žaloby bola náhrada škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom konajúcich súdov. Správny súd preto venoval pozornosť primárne zákonnosti tejto časti záverov žalovaného.

7. Dôvodil tým že z ustanovenia § 1 zákona č. 327/2005 Z. z. vyplýva jeho účel, a to vytvoriť systém poskytovania právnej pomoci a zabezpečiť jej poskytovanie v rozsahu ustanovenom týmto zákonom fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv a prispieť k predchádzaniu právnych sporov. Štát potom sám, resp. v prevažnej miere, znáša náklady za poskytnutie právnej pomoci znevýhodneným osobám. V takom prípade je viac ako vhodné stanoviť podmienky, za ktorých bude takáto forma právnej pomoci fyzickým osobám patriť, a to predovšetkým v snahe vylúčiť zneužívanie tejto právnej úpravy. Jednou z takýchto podmienok je skutočnosť, že nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu (§ 6 ods. 1 písm. b/ zákona č. 327/2005 Z. z.). Samozrejme, nie je úlohou správneho orgánu prejedikovať výsledok konania vo veciach podľa § 3 zákona č. 327/2005 Z. z. z vecnej stránky. Za plne opodstatnené však treba považovať oprávnenie správneho orgánu, aby skúmal, či v konkrétnom prípade nejde u žiadateľa o zneužitie práva, alebo napr. či už zo skutkových tvrdení žiadateľa (bez potreby vykonávať dokazovanie) nie je nepochybné, že jeho návrhu nemožno vyhovieť, napr. z dôvodu zániku práva uplynutím času alebo ak je v dôkaznej núdzi. Za obdobnú treba považovať i situáciu, ak žiadateľ vyvracia skutočnosti, ktoré už boli záväzne vyriešené v iných konaniach, alebo ak nemôže v súdnom konaní dosiahnuť úspech z procesných dôvodov, napr. z dôvodu včasného nepodania opravného prostriedku, resp. jeho neprípustnosti podľa procesných predpisov (rozsudok Najvyššieho správneho súdu SR sp. zn. 2Sžk/18/2020 z 15.12.2021).

8. Správny súd ďalej poukázal na to, že žalovaný v napadnutom rozhodnutí konštatoval, že ani v prípade akceptovania tvrdenia žalobcu, že namieta nesprávny úradný postup okresného súdu spočívajúci v prietahoch v konaní, by nebolo možné očakávať úspech žalobcu v súdnom konaní, keďže nepreukázal, že by pre domnelé prietahy v konaní využil zákonný postup, a že by žiadal o prešetrenie vybavenia sťažnosti na prietahy v konaní.

9. Ako ďalej uviedol správny súd, žalobca k tomuto záveru žalovaného v správnej žalobe poukázal na to, že sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi Okresného súdu Prešov podal a tento ju vybavil listom č. Spr 22134/2019 zo dňa 26. septembra 2019. Vo svojej replike žalobca s poukazom na formuláciu § 9 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., podľa ktorej v porušení povinnosti urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie

v zákone ustanovenej lehote, v nečinnosti pri výkone verejnej moci alebo v zbytočných prietahoch v konaní možno „vychádzať len z výsledkov vybavenia sťažnosti na prietahy...“ v zásade konštatoval, že sťažnosť podal a tým bola uvedená podmienka vyplývajúca z § 9 ods. 2 cit. zákona splnená, pričom až súd konajúci vo veci náhrady bude spôsobilý posúdiť, či k zbytočným prietahom v konaní došlo.

10. Správny súd v tejto súvislosti upriamil pozornosť žalobcu na skutočnosť, že zákonom č. 412/2012 Z. z. bol do zákona č. 514/2003 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2013 vložený odsek 2, ktorý ako predpoklad priznania nároku na náhradu škody voči štátu ustanovil povinnosť, aby nesprávny úradný postup skonštatoval príslušný orgán, ktorý je v zákone výslovne uvedený. V dôvodovej správe k zákonu č. 412/2012 Z. z. vzťahujúcej sa k súčasnému zneniu § 9 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. je uvedené: „Návrh vychádza z platnej úpravy, nakoľko existuje možnosť domáhať sa ochrany svojich práv využitím inštitútu ústavnej sťažnosti v súlade s ustanovením § 127 ods. 1 Ústavy SR. Otázkou, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, je kompetentný preskúmať ústavný súd, ktorý ju v súlade so svojou ustálenou judikatúrou preskúma vždy, s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť vecí, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Súdné konanie nie je kompetentný preskúmať súd v konaní o náhrade škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z., ale len Ústavný súd SR, na podklade ústavnej sťažnosti (resp. predsedu súdu, na podklade sťažnosti na prietahy). Opačný výklad by znamenal, že by existovalo niekoľko orgánov, ktoré by boli oprávnené v tom istom čase preskúmať postup toho istého súdu z hľadiska vzniku zbytočných prietahov. Pokiaľ by súd konajúci o náhrade škody mohol hodnotiť postup iného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietahov, znamenalo by to absurdný záver, keďže všeobecné súdy by preskúmali postup iných všeobecných súdov, pričom uvedené by mohlo smerovať aj k porušeniu inštančného princípu v súdnictve. Vecne príslušné pre rozhodovanie sporov o náhradu škody sú v prvom stupni zásadne okresné súdy, avšak súdy, ktoré môžu porušiť právo fyzických a právnických osôb na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, môžu byť aj súdy vyššieho stupňa (krajské súdy, Najvyšší súd SR). V prípade, ak by sa zbytočných prietahov dopustil napr. Najvyšší súd SR, poškodený subjekt by sa mal obrátiť v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. na okresný súd, aby konštatoval, že jeho nadriadený orgán sa dopustil zbytočných prietahov. Postup súdu vyššieho stupňa by bol v takomto prípade preskúmaný súdom nižšieho stupňa, čo je zjavne absurdné a uvedené len potvrdzuje, že konštatovať existenciu prietahov v súdnom konaní je oprávnený Ústavný súd SR. Vzhľadom na vyššie uvedené návrh zákona výslovne dopĺňa, že všeobecný súd môže pristúpiť k priznávaniu náhrady škody v konaní podľa zákona č. 514/2003 Z. z. až v prípade, ak o existencii prietahov bolo rozhodnuté týmto oprávneným orgánom.“

11. Z uvedeného podľa názoru správneho súdu vyplýva, že aj napriek skutočnosti, že konanie o náhrade škody voči štátu nie je právnym predpisom podmienené predchádzajúcim konaním na Ústavnom súde, prípadne inom orgáne, žalobca je povinný preukázať svoj nárok, vrátane toho, že došlo k nesprávnemu úradnému postupu. Súd konajúci o nároku o náhrade škody nie je oprávnený preskúmať postup iného orgánu štátu z hľadiska zákonnosti jeho postupu, ani z hľadiska rýchlosti a účelnosti konania, a teda nie je oprávnený urobiť záver o tom, že konanie iného orgánu štátu je poznačené prietahmi. Žalobca ani v konaní pred správnym orgánom ani v konaní pred súdom neoznačil ani nepredložil dôkaz o tom, že by niektorý z príslušných orgánov konštatoval nesprávny úradný postup v namietanom súdnom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 15C/135/2018.

12. Taktiež správny súd poukázal na to, že z ustanovenia § 9 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. účinného od 1. januára 2013 vyplýva, že predpokladom pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy vzniknutej v dôsledku nesprávneho úradného postupu spočívajúceho v zbytočných prietahoch pri výkone verejnej moci, je konštatovanie existencie takýchto prietahov niektorým zo subjektov uvedených v citovanom ustanovení a pokiaľ žalobca splnenie tejto podmienky nepreukázal, žalovaný postupoval správne, keď žalobcovi nárok na poskytnutie právnej pomoci nepriznal.

13. Pokiaľ žalobca poukázal na obsah listu predsedu okresného súdu sp. zn. Spr. 22134/2019 zo dňa 26. septembra 2019 správny súd konštatuje, že z tejto odpovede na sťažnosť žalobcu nevyplýva, že by boli predsedom okresného súdu konštatované prietahy v namietanom súdnom konaní, pričom ustanovenie § 9 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. nie je podľa správneho súdu možné vykladať v tom zmysle, že pre rozhodovanie súdu o náhrade škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom postačuje preukázať vybavenie sťažnosti na prietahy v konaní s akýmkoľvek výsledkom. Relevantným podkladom v zmysle

účelu a obsahu § 9 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom od 1. januára 2013 môže byť jedine taký výsledok vybavenia sťažnosti na prietahy v konaní, z ktorého by vyplývalo, že oprávnený orgán uvedený v § 9 ods. 2 cit. zákona konštatoval nezákonnosť postupu resp. existenciu prietahov v konaní súdu.

14. Podľa názoru správneho súdu žalovaný teda žiaden dôkaz použiteľný pri posudzovaní nesprávneho úradného postupu súdu spočívajúceho v porušení povinnosti urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom ustanovenej lehote nepredložil, hoci bol na to žalovaným výslovne vyzvaný v rozhodnutí č. sp. KaPO/9571/2021, ČRZ: 48282/2021 zo dňa 19. mája 2021. Z tvrdení žalobcu uvedených v jeho žiadosti zo dňa 25. apríla 2021 alebo jej doplnení zo dňa 12. júna 2021, ani z obsahu správnej žaloby nevyplýva, že by ktorýmkoľvek z uvedených nevyhnutných podkladov pre možnosť súdu posudzovať nesprávny úradný postup súdu disponoval.

15. Z uvedených dôvodov považoval správny súd záver žalovaného o zrejmej bezúspešnosti sporu žalobcu za dostatočne odôvodnený a vychádzajúci z podkladov predložených žalobcom alebo zabezpečených žalovaným. Keďže žalobca žiadal o priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci v konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, zároveň však napriek výzve nepredložil ani neoznačil žiaden dôkaz, z ktorého by mohol súd v prípade podania žaloby vychádzať v zmysle § 9 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom od 1. januára 2013, je záver žalovaného o zrejmej bezúspešnosti sporu právne udržateľný a zákonný. Na uvedenom závere nič nemenia ani závery uvedené v žalobcom odkazovanom náleze ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 165/2012 zo dňa 13. februára 2013. Keďže v prípade žalobcu nebolo preukázané splnenie predpokladov uplatnenia nároku na náhradu škody spôsobenej nesprávnym postupom súdu podľa § 9 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., teda nebola preukázaná existencia akéhokoľvek relevantného právneho aktu, ktorým oprávnený orgán konštatuje prietahy v konaní súdu, nie je dôvodné bližšie sa zaoberať otázkou vzťahu medzi nemožnosťou uplatnenia nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia voči tomu, kto z neho získal prospech a uplatnením nároku na náhradu škody voči štátu.

16. Ďalej súd uviedol, že pokiaľ žalobca namietal prietahy v postupe žalovaného pri rozhodovaní o jeho nároku na právnu pomoc správny súd konštatuje, že samotná dĺžka konania žalovaného nemá za následok nezákonnosť vydaného rozhodnutia. Správny súd z administratívneho spisu nezistil, že by žalovaný v konaní vykonával také procesné úkony, ktoré by zbytočne predlžovali konanie, a už vôbec z administratívneho spisu nevyplýva žiaden náznak toho, že by žalovaný konanie úmyselne predlžoval s cieľom poškodiť žalobcu na jeho právach. Aj postup, pri ktorom v rámci povinnej súčinnosti požadoval žalovaný od Okresného súdu Prešov predloženie súvisiaceho spisového materiálu vo veci vedenej pod sp. zn. 15C/135/2018 bol opodstatnený pre splnenie povinnosti žalovaného čo najúplnejšie zistiť skutočný stav veci, za účelom posúdenia otázky zrejmej bezúspešnosti sporu v zmysle § 8 zákona č. 327/2005 Z. z.

17. Napriek tomu, že pre zásadný záver správneho súdu o zákonnosti rozhodnutia žalovaného, postačuje aj doposiaľ uvedená argumentácia, správny súd považuje za potrebné vyjadriť sa obiter dictum aj k žalobnej námietke týkajúcej sa nesprávneho posúdenia uplynutia premlčacej lehoty na uplatnenie nároku žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia. V tejto súvislosti dáva správny súd žalovanému do pozornosti publikovanú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, a to konkrétne rozhodnutia publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 2/2022, pod číslami 14 a 15. Z uvedených rozhodnutí aj vo vzťahu k veci žalobcu vyplýva, že pre posúdenie otázky premlčania nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia zo spotrebiteľských úverov zďaleka nepostačuje strohé poukázanie na dátum plnenia jednotlivých splátok žalobcom, ale je potrebné túto otázku skúmať veľmi pozorne a komplexne, s prihliadnutím aj na výsledky dokazovania skutočnej vedomosti spotrebiteľa o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu. Z rozhodnutia žalovaného nevyplýva, že by sa touto otázkou dostatočne podrobne zaoberal, preto sa jeho záver o uplynutí premlčacej doby javí ako predčasný. S ohľadom na vyššie uvádzané dôvody (bod 67-70) však toto pochybenie žalovaného nemá priamy dopad na zákonnosť jeho rozhodnutia, keďže otázku zrejmej bezúspešnosti sporu posúdil žalovaný aj na základe nepreukázania skutočností vyplývajúcich z § 9 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. a v tomto smere sa jeho procesný postup ako aj záver, ktorý z dokazovania vyvodil javí ako zákonný a právne udržateľný.

III.

Konanie na kasačnom súde

18. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. Sťažovateľ považuje rozhodnutie správneho súdu za nepreskúmateľné a arbitrárne, čiže v rozpore s právom na spravodlivé súdne konanie a v rozpore s čl. 46 ods.1 Ústavy SR ako i v rozpore s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Navrhol, aby kasačný súd zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

19. Sťažovateľ uviedol, že rozsudok správneho súdu považuje za nepreskúmateľný, nakoľko správny súd sa nezaoberal námietkou sťažovateľa, či sťažovateľovi nevznikol nárok na náhradu škody od štátu tým, že žalovaný (Endipro, s.r.o.) v spore o vydanie bezdôvodného obohatenia bol Okresným súdom Bratislava I, oddelenie obchodného registra, vymazaný z registra v čase, keď na Okresnom súde Prešov prebiehal a nebol skončený podnikateľský súdny spor o vydanie bezdôvodného obohatenia a sťažovateľ si nemohol pohľadávku ako bezdôvodné obohatenie úspešne uplatniť.

20. Sťažovateľ v kasačnej sťažnosti poukázal na to, že už v žalobe uviedol, že Okresným súdom Prešov došlo k nesprávnemu úradnému postupu, keď žalovanému (Endipro, s.r.o.) nezaslal jeho návrh na vykonanie dôkazov, aby predložil súdu zmluvy o úvere uzatvorené so žalobcom, na základe ktorých bola vytvorená dohoda o úhrade dlhu. Správny súd sa absolútne nevyjadril k tejto námietke sťažovateľa, či náhodou toto nie je nesprávny úradný postup, najmä ak ide o spotrebiteľský spor s ochranou slabšej strany s poukazom na Smernicu Rady č. 97/13/EHS zo dňa 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, ktorá má prednosť pred zákonmi SR. I z týchto dôvodov považuje sťažovateľ rozsudok správneho súdu za nepreskúmateľný.

21. Podľa jeho názoru vydanie nepreskúmateľného rozhodnutia súdu je potrebné hodnotiť ako nesprávny procesný postup, ktorým bolo účastníkovi znemožnené, aby uskutočnil jemu patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti poukázal na znenie ustanovenia § 220 ods. 2 CSP ako i rozsudok Najvyššieho správneho soudu sp. zn. 2Asf 24/2005, rozhodnutia m.m. III. ÚS 328/05, III. ÚS 116/06, III. ÚS 197/07).

22. Sťažovateľ namietal v konaní, že Okresným súdom Prešov došlo k nesprávnemu úradnému postupu - úmyselnej nečinnosti súdu, keď sťažovateľ žiadal, aby súd konal v zrýchlenom konaní, nakoľko žalovaný je v likvidácii. Správny súd vo svojom rozhodnutí ale nedal odpoveď na tento právny argument sťažovateľa, či nereagovaním alebo nekonaním Okresného súdu Prešov na výzvu sťažovateľa, aby konal v zrýchlenom konaní, nakoľko žalovaný je v likvidácii, nedošlo k nesprávnemu úradnému postupu súdu v spotrebiteľskom spore s vyšším princípom ochrany spotrebiteľa. Z tohto dôvodu je rozsudok správneho súdu arbitrárny.

23. Žalovaný sa ku kasačnej sťažnosti sťažovateľa nevyjadril.

IV.

Právny názor Najvyššieho správneho súdu

24. Senát Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky konajúci ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, pričom po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 442 ods. 1 S.s.p., § 443 ods. 1 S.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je kasačná sťažnosť prípustná (§ 439 ods. 1 S.s.p.), jednomyselne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná. Rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke najvyššieho správneho súdu. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 30. mája 2024 (§ 137 ods. 4 v spojení s § 452 ods. 1 S.s.p.).

25. Predmetom kasačnej sťažnosti bol rozsudok krajského súdu, ktorým zamietol správnu žalobu sťažovateľa, ktorou sa domáhal súdneho prieskumu rozhodnutia žalovaného č. KaPO/9571/2021 ČRZ: 109677/2021 zo dňa 7. októbra 2021, ktorým mu podľa § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z. z. v spojení so Správnym poriadkom nepriznal nárok na poskytnutie právnej pomoci v právnej veci o náhradu škody vo výške 2 469,49 Eur s príslušenstvom spôsobenú štátom pri výkone verejnej moci Okresným súdom Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 15C/135/2018 (na rozhodnutiach uvádzané aj ako 15Csp/135/2018) a Okresným súdom Bratislava I ako registrovým súdom z dôvodu

nesplnenia podmienky na priznanie nároku podľa § 6 ods. 1 písm. b) zákona č. 327/2005 Z. z. a to, že sťažovateľ nepreukázal, že sa v prípade jeho sporu nejedná o zrejmu bezúspešnosť.

26. Podľa § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak

a) jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom,

b) nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu a

c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslieť v peniazoch.

27. Podľa § 8 zákona č. 327/2005 Z. z., pri posudzovaní bezúspešnosti sporu centrum prihladne najmä na to, či právo nezaniklo uplynutím času, či sa právo nepremiľčalo a či je žiadateľ schopný označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu.

28. Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 541/2003 Z. z., štát zodpovedá za podmienok ustanovených týmto zákonom za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci, okrem tretej časti tohto zákona pri výkone verejnej moci

a) nezákonným rozhodnutím,

b) nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody,

c) rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe, alebo

d) nesprávnym úradným postupom.

29. Podľa § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. štát zodpovedá za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom. Za nesprávny úradný postup sa považuje aj porušenie povinnosti orgánu verejnej moci urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom stanovenej lehote, nečinnosť orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci, zbytočné prietahy v konaní alebo iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb alebo právnických osôb; za neprávny úradný postup sa nepovažuje postup alebo výsledok postupu Národnej rady Slovenskej republiky pri výkone je pôsobnosti podľa čl. 86 písm. a) a d) Ústavy Slovenskej republiky a postup alebo výsledok postupu vlády Slovenskej republiky pri výkone jej pôsobnosti podľa čl. 119 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky.

30. Podľa § 9 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., pri posudzovaní nesprávneho úradného postupu súdu spočívajúceho v porušení povinnosti urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom stanovenej lehote, v nečinnosti pri výkone verejnej moci alebo v zbytočných prietahoch v konaní možno vychádzať len z výsledkov vybavenia sťažnosti na prietahy, žiadosti o prešetrenie vybavenia sťažnosti na prietahy, z právoplatného rozhodnutia vydaného v disciplinárnom konaní, ktorým sa rozhodlo o tom, že sudca sa dopustil disciplinárneho previnenia, ktoré malo za následok prietahy v súdnom konaní, právoplatného rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorým sa rozhodlo, že bolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov alebo z právoplatného rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti, ktorým Ústavný súd Slovenskej republiky konštatoval, že sa porušilo právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.

31. Kasačný súd z obsahu súdneho spisu, ktorého súčasťou je aj administratívny spis žalovaného zistil, že sťažovateľ v žiadosti (doručenej žalovanému Centru právnej pomoci dňa 28. apríla 2021) v časti B.1 uviedol, že žiada o pridelenie advokáta na spísanie žiadosti o náhradu škody vo výške 2 469,49 Eur s príslušenstvom a 490,65 Eur ako náhrady trov konania od Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky pre nesprávny úradný postup Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 15Csp/135/2018 v spojení s konaním vedeným na Okresnom súde Bratislava I oddelenie obchodného registra, kde sťažovateľ (žiadateľ) v spotrebiteľskom spore vystupoval ako žalobca proti žalovanému Provident Financial, s.r.o. o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 2 469,49 Eur s príslušenstvom.

32. Z predložených dokladov vyplynulo, že uznesením Okresného súdu Prešov č. k. 15C/135/2018-104 zo dňa 17. apríla 2020, ktoré nadobudlo právoplatnosť a vykonateľnosť dňa 17. júna 2020, bolo konanie v právnej veci o zaplatenie 2 469,49 Eur žalobcu - sťažovateľa proti žalovanému Endepro, s.r.o. v likvidácii (predtým Provident Financial, s.r.o.) zastavené. Z odôvodnenia uznesenia vyplynulo, že písomným podaním doručeným súdu dňa 20. novembra 2019 oznámil bývalý právny zástupca žalovaného, že

dňa 5. septembra 2019 bol žalovaný po ukončení svojej likvidácie vymazaný z obchodného registra a zanikol bez právneho nástupcu. Podľa § 64 CSP ak strana zanikne počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončilo, súd rozhodne že v konaní pokračuje s jej právnym nástupcom. Ak právneho nástupcu nieť, súd konanie zastaví.

33. Podľa názoru kasačného súdu sťažovateľ v žiadosti (doručenej žalovanému Centru právnej pomoci dňa 28. apríla 2021) o ustanovenia právneho zástupcu z radov advokátov Centrom právnej pomoci jednoznačne namietal nesprávny úradný postup súdov vo vyššie uvedenej právnej veci (bod 26 a 27 rozsudku). Nesprávny úradný postup súdov podľa neho spočíval v nečinnosti, v prietahoch a v ignorovaní zákonov o ochrane spotrebiteľov v konaní pred Okresným súdom Prešov. Za nesprávny úradný postup považoval tiež aj rozhodnutie registrového súdu o výmaze žalovaného (Endepro, s.r.o.) z obchodného registra napriek skutočnosti, že bolo proti nemu vedené súdne konanie, ktoré nebolo právoplatne skončené. Sťažovateľ konkretizoval následne v čom spočíva nesprávny úradný postup súdov a uviedol, že nesprávny úradný postup súdov spočíval v ignorovaní zákonov a medzinárodných zmlúv o ochrane spotrebiteľov, v ignorovaní návrhu na vykonanie dôkazov a ignorovaní výzvy na konanie v zrýchlenom konaní.

34. Kasačný súd v uvedenej právnej veci poukazuje na podanie sťažovateľa zo dňa 12. júna 2021, ku ktorému priložil sťažnosť pre porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd zo dňa 3. júla 2019 adresovanú predsedovi Okresného súdu Prešov. Predložil tiež list Okresného súdu Prešov zo dňa 5. augusta 2019, ktorým predseda okresného súdu v zastúpení podpredsedom okresného súdu sťažovateľovi oznámil, že nie je možné dodržať lehotu tridsiatich dní na vybavenie jeho sťažnosti z dôvodu nemožnosti zabezpečenia podkladov pre jej riadne vybavenie. Ďalej predložil odpoveď Okresného súdu Prešov sp. zn. Spr 22134/2019 zo dňa 29. septembra 2019, v ktorej mu predseda okresného súdu oznámil, že jeho sťažnosti týkajúce sa viacerých konaní vedených na Okresnom súde Prešov, vrátane konania vedeného pod sp. zn. 15C/135/2018 vyhodnotil ako nedôvodné.

35. Po preskúmaní veci kasačný súd uvádza, že sa stotožnil s právnym názorom krajského súdu uvedeným v odseku 57. napadnutého rozsudku, že sťažovateľ nepochybne vo svojej žiadosti o právnu pomoc namietal oneskorené vydanie rozhodnutia a nečinnosť súdu, preto nie je dôvod spochybňovať predmet jeho zamýšľanej žaloby o náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. ako náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom. Taktiež ako bolo uvedené v odôvodnení rozsudku krajského súdu v bode 58., žalovaný sa v časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia venoval aj dôvodom zrejmej bezúspešnosti sporu sťažovateľa v prípade, ak by predmetom zamýšľanej žaloby bola náhrada škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom konajúcich súdov.

36. Podľa názoru kasačného súdu správny súd preto správne venoval primárne pozornosť zákonnosti tejto časti záverov žalovaného. S právnym posúdením veci správnym súdom sa kasačný súd v plnom rozsahu stotožňuje a navyiac v tejto veci udáva nasledovné.

37. Podľa kasačného súdu mal žalovaný právomoc posudzovať, či podanie žaloby sťažovateľom o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom orgánom verejnej moci podľa zákona č. 514/203 Z. z. by bolo zrejme bezúspešné. Žalovaný si teda môže samostatne ustáliť otázku zrejmej bezúspešnosti sporu v prima facie zrejmých prípadoch a za taký je potrebné považovať aj prejednávaný prípad. „Úspešnosť v spore“, v ktorej sa právna pomoc žiada, v tomto prípade v konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom orgánom verejnej moci podľa zákona č. 514/2003 Z. z. totiž závisí od preskúmania splnenia podmienok, ktoré zákon č. 514/2003 Z. z. v prípade úspešnosti žaloby vyžaduje. Ustanovenie § 9 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., ktoré bolo vložené do citovaného zákona zákonom č. 412/2012 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2013., ako predpoklad priznania nároku na náhradu škody voči štátu ustanovuje povinnosť, aby nesprávny úradný postup skonštatoval príslušný orgán, ktorý je v zákone výslovne uvedený. Žalobca ani v konaní pred správnym orgánom ani v konaní pred krajským súdom neoznačil ani nepredložil dôkaz o tom, že by niektorý z príslušných orgánov konštatoval nesprávny úradný postup v namietanom súdnom konaní vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 15C/135/2018. Ak by žalovaný právomoc ustáliť si otázku zrejmej bezúspešnosti sporu v takýchto prípadoch nemal, táto podmienka pre priznanie nároku na bezplatnú právnu pomoc by v zákone o poskytovaní právnej pomoci v mnohých prípadoch stratila svoje opodstatnenie.

38. Kasačný súd ešte k otázke skúmania zrejmej bezúspešnosti sporu poukazuje na rozsudok kasačného súdu sp. zn. 8Sžo/9/2016 zo dňa 30.11.2017 podľa ktorého: „Pozitívny záväzok štátu umožniť prístup k spravodlivosti i osobám materiálne znevýhodneným sa realizuje i prostredníctvom zákona č. 327/2005 Z.z., keď z ustanovenia § 1 tohto zákona vyplýva, že jeho účelom je vytvoriť systém poskytovania právnej pomoci a zabezpečiť jej poskytovanie v rozsahu ustanovenom týmto zákonom fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv a prispieť k predchádzaniu právnych sporov. Štát potom sám, resp. v prevažnej miere, znáša náklady za poskytnutie právnej pomoci znevýhodneným osobám. Preto je celkom namieste, aby v právnej norme stanovil podmienky, za ktorých bude takáto forma právnej pomoci fyzickým osobám patriť. V snahe vylúčiť zneužívanie tejto právnej úpravy i v prípadoch, v ktorých by nešlo o spravodlivé uplatnenie alebo bránenie práva je jednou z podmienok poskytnutia právnej pomoci skutočnosť, že nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu (§ 6 ods. 1 písm. b/ zákona č. 327/2005 Z.z.). Samozrejme, nie je úlohou správneho orgánu prejedikovať výsledok konania vo veciach podľa § 3 zákona č. 327/2005 Z.z. z vecnej stránky. Za plne opodstatnené však treba považovať oprávnenie správneho orgánu, aby skúmal, či v konkrétnom prípade nejde u žiadateľa o zneužitie práva (šikana), alebo napr. či už zo skutkových tvrdení žiadateľa (bez potreby vykonávať dokazovanie) nie je nepochybné, že jeho návrhu nemožno vyhovieť napr. z dôvodu zániku práva uplynutím času alebo ak je v dôkaznej núdzi. Za obdobnú treba považovať i situáciu, ak žiadateľ vyvracia skutočnosti, ktoré už boli záväzne vyriešené v iných konaniach alebo ak nemôže v súdnom konaní dosiahnuť úspech z procesných dôvodov, napr. z dôvodu včasného nepodania opravného prostriedku, resp. jeho neprípustnosti podľa procesných predpisov. Pokiaľ ide o negatívnu podmienku „zrejma bezúspešnosť sporu“ v zmysle § 8 zákona č. 327/2005 Z.z. je nevyhnutné zdôrazniť, že ide o technický pojem výlučne pre účely tohto konania, ktorý nemôže prejedikovať právne následky pre vyššie uvedené dovolacie konanie. Tento pojem je demonštratívne vymedzený pojmom „najmä“ a naznačuje taký skutkový stav veci, u ktorého odporca pri dodržaní odbornej starostlivosti pri prvotnej analýze veci postupom due diligence neodporúča vstúpiť do sporu a hradíť náklady právnej pomoci. Na túto oblasť sa vzťahuje správna úvaha odporcu, keď súd pri prieskume zákonnosti neposudzuje účelnosť a vhodnosť správneho rozhodnutia v zmysle § 245 ods. 2 OSP. Ustanovenie § 8 zákona č. 327/2005 Z.z. nepredstavuje taxatívny výpočet skutočností, na ktoré musí odporca pri posudzovaní otázky zrejmej bezúspešnosti sporu prihliadať, avšak na konkrétne skutočnosti, ktoré sú v citovanom ustanovení výslovne uvedené, podľa názoru odvolacieho súdu, má prihliadať vždy. Rozsah posúdenia zrejmej bezúspešnosti sporu je v kompetencii odporcu a závisí od okolností konkrétneho prípadu. Pri posudzovaní schopnosti žiadateľa označiť dôkazy na podporu svojich tvrdení nie je správny orgán oprávnený ich hodnotiť, to prináleží až súdu konajúcemu vo veci samej, avšak musí posúdiť, či žiadateľ o poskytnutie právnej pomoci je schopný aspoň označiť dôkazy na podporu svojich tvrdení. K otázke posudzovania zrejmej bezúspešnosti sporu odporcom zaujal názor aj Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 253/2013-24 z 25. apríla 2013, v ktorom konštatoval, že „Posudzovanie zrejmej bezúspešnosti sporu zo strany Centra právnej pomoci podľa § 6 ods. 1 písm. b/ zákona č. 327/2005 Z. z. je pritom len posúdením splnenia jednej zo zákonných podmienok na poskytnutie právnej pomoci podľa ustanovení toho osobitného právneho predpisu, ide len o formálne preskúmanie odôvodnenosti návrhu žiadateľa o poskytnutie právnej pomoci ako osoby v materiálnej núdzi, čo v žiadnom prípade nie je možné stotožniť s právnym posúdením úspechu alebo neúspechu sťažovateľa v merite veci, čo výlučne patrí do právomoci všeobecného súdu, ktorý vo veci koná.“

39. Po preskúmaní podanej kasačnej sťažnosti kasačný súd konštatuje, že s právnymi námietkami sťažovateľa sa krajský súd v rozhodnutí riadne vysporiadal a nenechal otvorenú žiadnu spornú otázku, riešenie ktorej by zostalo na kasačnom súde, a preto ďalšie námietky uvedené v kasačnej sťažnosti vyhodnotil najvyšší správny súd ako bezpredmetné, ktoré neboli spôsobilé spochybniť vecnú správnosť rozhodnutia. Z uvedeného dôvodu kasačnú sťažnosť podľa § 461 S. s. p. ako nedôvodnú zamietol.

40. O náhrade trov kasačného konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že sťažovateľovi, ktorý v tomto konaní nemal úspech, nárok na ich náhradu nepriznal (§ 467 ods. 1 S. s. p. a analogicky podľa § 167 ods. 1 S. s. p.) a rovnako aj žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznal (§ 467 ods. 1 S. s. p. a analogicky podľa § 168 S. s. p.).

41. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky prijal rozsudok jednomyseľne (§ 139 ods. 4 S.s.p.).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.